

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет культури і мистецтв

Кафедра музичного мистецтва

С. Дуда, Н. Коцюрба, П. Шиманський

**Михайло Завадський «Чабарашка №25» для
двох фортепіано**

Методичні рекомендації

Луцьк
2022

УДК 781.5:780.616.432(072)

Д 81

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 2 від 19 жовтня 2022 р.)

Рецензенти:

Панасюк С. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв ВНУ імені Лесі Українки;

Тиможинський В. А. – голова ПЦК музично-теоретичних дисциплін Волинського фахового коледжу культури і мистецтв імені І.Ф.Стравінського Волинської обласної ради, Заслужений діяч мистецтв України.

Дуда С. Л.

Михайло Завадський «Чабарашка №25» для двох фортепіано:
Д 81
Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти освітнього компоненту «Спеціальний клас (Фортепіано)». / Дуда Світлана Леонідівна, Коцюрба Наталія Євгеніївна, Шиманський Петро Йосипович. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 20 с.

В методичних рекомендаціях пропонується короткий опис творчості М. Завадського. Викладені методичні поради щодо роботи над музичним твором Завадського «Чабарашка №25» для двох фортепіано.

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами освіти вищих навчальних музичних закладів, музичних фахових коледжів, учнями спецшкіл, викладачами та концертмейстерами.

УДК 781.5:780.616.432(072)

© Дуда С.Л., Коцюрба Н.Є., Шиманський П.Й.

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Михайло Завадський: творчий портрет композитора	5
1.1 Біографія композитора.....	5
1.2 Творча діяльність композитора.....	6
Розділ 2. Чабарашки та їхні особливості	7
2.1 Визначення чабарашок.....	7
2.2 «Чабарашка» №25 Михайла Завадського.....	8
Додаток. Ноти.....	11
Список використаних джерел.....	16

Вступ

В час формування нового обличчя української державності, нового сприйняття України у світі, нових реалій миру та війни, особливо актуальною є боротьба на фронтах культури та відновлення своєї етнічної ідентичності. У зв'язку з цим важливого значення набуває багатовікова українська музична спадщина, пошук та відновлення музичної нотної літератури та повернення забутих або заборонених радянською владою авторів до вивчення та виконання.

Останнім часом серед науковців зростає інтерес до творчості українських композиторів, досліджується їх роль у формуванні та розвитку української музичної культури та окремих музичних жанрів.

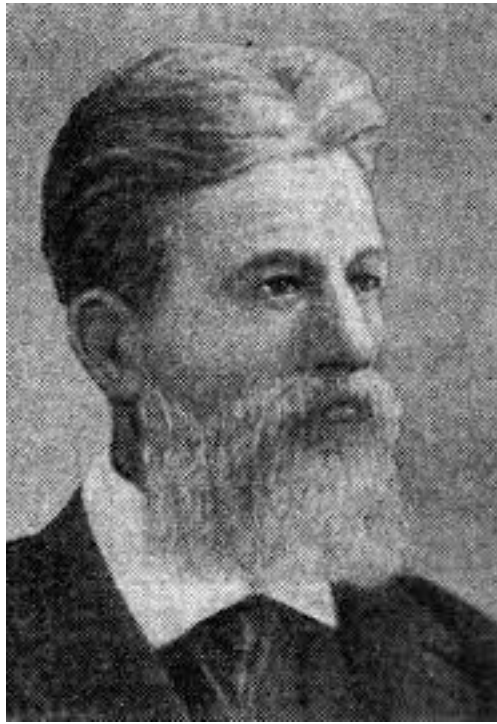
У зв'язку з цим хочеться приділити окрему увагу фортепіанній спадщині Михайла Завадського, яка вирізняється своєю різножанровістю. Аналіз його творчості допомагає прослідкувати шлях еволюції композитора в діапазоні від творів салонного та домашнього музикування до формування особливостей жанру української рапсодії, в якому далі творили інші композитори. У музикознавчих та інших джерелах життєвий шлях окреслюється доволі стисло, тож його постать та творчість потребують подальшого дослідження.

Михайло Завадський є одним з тих композиторів, що довгі роки залишався поза увагою видавців нот та виконавців. Гострий дефіцит національного репертуару та особливий момент національної історії змушують пильніше придивитись до творчої постаті Михайла Завадського. Професору Людомиру Філоненку вдалося віднайти у рукописному відділі НБУ ім. В. Вернадського композиції Михайла Адамовича, на титульних сторінках яких були поставлені штампелі «не видавать», а також його портрет, що був розміщений на титульній сторінці нотного збірника.

Розділ 1. Михайло Завадський: творчий портрет композитора

1.1 Біографія композитора

Михайло Завадський (1828–1887) – український композитор, педагог і піаніст польського походження, який стояв біля витоків української національної професійної культури.

Народився Михайло Завадський на Поділлі, в селі Михалківці 7 серпня 1828 року – теперішній Ярмолинецький район Хмельницької області. Дуже часто про нього пишуть: “український і польський композитор”, “український композитор польського походження”. Про його польське коріння свідчить його прізвище – Завадський, а також варіант його імені, який вказують в енциклопедії – Міхал. У 1862-1863 роках навчався у Київському університеті імені Святого Володимира. Згодом працював вчителем співу та гри на фортепіано у Кам’янці-Подільському та у Київському інституті шляхетних дівчат. Життєвий шлях закінчив 17 березня 1887 року в рідному селі на 59-му році життя.

1.2 Творча діяльність композитора

Про творчий доробок композитора М. Завадського маємо дещо більше відомостей. Музична спадщина нараховує понад 500 творів, написаних для фортепіано. Серед них – дві фортепіанні рапсодії, 4 запорізькі марші, 12 думок, 60 шумок, польки, мазурки, вальси, обробки українських та польських народних пісень, етюди, чабарашки.

Твори М. Завадського друкувались у великих тогочасних видавництвах Л. Ідзівського, П. Юрченсона, Б. Корейво. Деякі збірники видруковано і в наш час, але, на жаль, вони складають бібліографічну рідкість. Тому нині так важливо віднайти у нотозбірниках та надати нове життя кращим зразкам композиторської спадщини М. Завадського. Відтак, у фондах нотного відділу НБУ імені Вернадського НАН України зареєстровано 108 творів композитора, серед яких цикл з трьох «Чабарашок» тв. 322 (Чабарашка з Подолу, Волині і України).

Розділ 2. Чабарашки та їхні особливості

2.1 Визначення чабарашок

Так що ж говорять про термін «чабарашка» енциклопедичні джерела? Чабарашка – український народний танець. Про хореографію цього танцю майже нічого не відомо. Мелодії чабарашок у ладово-інтонаційному та ритмічному відношеннях мають багато спільного з мелодіями козачків. Багато чабарашок обробив для фортепіано Є. Турила. С. Людкевич написав п'єсу для скрипки у супроводі фортепіано під назвою «Чабарашки». Єдиний з найбільш відомих композиторів жанру був Михайло Завадський, який написав 45 чабарашок.

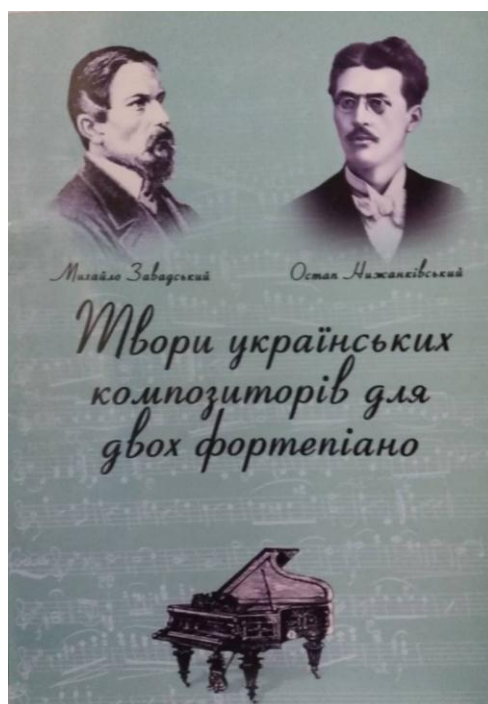
Наталія Зубко, львівська піаністка, стверджує, що чабарашка – це народний танець, різновид коломийки. Але якщо коломийки були популярними серед гуцулів, то чабарашки створювались подолянами. Обидва хореографічні зразки поєднують у собі танець, спів та жарт. Інші джерела говорять про те, що слово «чабарашки» походить від дієслова «чеберяти» – робити часті рухи ногами, рідше руками.

2.2 «Чабарашка» №25 Михайла Завадського

Людомир Філоненко, завідувач кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, професор, кандидат педагогічних наук звернувся до композиторської спадщини М. Завадського та опрацював мініатюру «Чабарашка» №25, Des-dur для двох фортепіано.

Як стверджує Людомир Філоненко, звернення до опрацювання цієї мініатюри не є випадковим, адже в ній композитор Завадський застосовує весь арсенал музичного письма – від простих для виконання у піаністичному плані мелодій – до складних для гри у швидкому темпі паралельних терцій. Цей твір – своєрідний калейдоскоп цікавих і різноманітних образно-емоційних мелодій, написаний для двох фортепіано.

Твір написаний у темпі *Allegro vivo* (від італійської «весело, жваво»). Тональність твору Des-dur, що створює деякі технічні труднощі у виконанні пасажів 16-ми тривалостями на чорних клавішах. Чабарашка №25 розпочинається невеликими 4-тактовим вступом на forte акордової фактури. Складність полягає у тому, щоб ритмічно і синхронно зіграти акорди на восьми

тривалості в обох фортепіанних партіях. Після акорду на *sf* в другій партії – невеликий пасаж шістнадцятими тривалостями з подальшим *ritenuto*.

У п'ятому такті М. Завадський подає нову строкату, пунктирну тему *scherzando*. У партії першого фортепіано мелодія насичена мелізмами, що надають їй яскравого народного колориту. Партія другого фортепіано у той час викладена акордовою фактурою і потребує чіткої ритмічної підтримки. Характер епізоду легкий і граційний – *leggiero*.

Наступний епізод твору контрастує за характером та виконується на *forte*. В партії другого фортепіано акордова фактура змінюється на арпеджію. В кожній групі шістнадцятих нот правої руки необхідно підкреслити кожну третю ноту групи для чіткого ансамблевого звучання.

Наступна тема (21 такт) має танцювальний характер, викладена подвійними нотами на *staccato*. Тема чергується з блискавичними висхідними пасажами у партії з різною динамікою. Кульмінаційним у цій частині є проведення мелодії паралельними терціями в партії першого фортепіано. Складність даного епізоду полягає ще й у тому, що в терціях слід четвертим і п'ятим пальцем правої руки проводити тему у досить швидкому темпі та паралельно слухати акомпанемент лівої руки, який не повинен «забивати» мелодичну лінію. Паралельні терції потребують окремого відпрацювання пружними пальцями в повільному темпі в різних ритмічних малюнках. Далі у творі звучать вже знайомі нам теми, які підводять до заключної партії – витонченої, граційної, та водночас досить динамічної, життєствердної. В кодї можливе прискорення і блискучий темп.

Михайло Завадський був одним із основоположників українського професійного фортепіанного мистецтва. У своїх фортепіанних творах композитор відійшов від прямого цитування фольклору, а писав оригінальні твори, в яких яскраво і виразно проявився національний український колорит. Досить плідною була його праця у жанрі чабарашки. У свій час п'єси з

подібною назвою були популярні у солонному виконавстві. Михайло Завадський активно розвивав цей жанр у професійній музиці, створивши на його основі 45 фортепіанних мініатюр.

У своїй праці «Українська фортепіанна музика» М. Дремлюга зазначає, що «незважаючи на певні недоліки окремих фортепіанних п'єс композитора (солонність, відсутність вільного, професійного володіння формою у широкому розумінні), творчість М. Завадського відіграла позитивну роль в історії української музики. Його прагнення втілювати народні образи, популяризувати й розвивати народно-танцювальні жанри сприяли розвиткові демократичної музичної культури».

За наступними посиланнями можна ознайомитись з творчими роботами митців та інтерпретацією твору Михайла Завадського "Чабарашка №25" для двох фортепіано:

1. <https://youtu.be/s8DBJ7yIqzM>

Михайло Завадський "Чабарашка №25" для двох фортепіано.

Виконують Дуда С., Коцюрба Н. ВНУ імені Лесі Українки

2. <https://youtu.be/va3JfsSIS2k>

Чабарашка #25 М. Завадський

Варга Софія та Худякова Даша

3. https://youtu.be/3VLW-c-9S_E

S.Liudkevych "Chabarashka" С.Людкевич "Чабарашка"

Lilia Slusar-Gratyla - violin

Serhij Hryhorenko. – piano

4. <https://youtu.be/ZX3n4PBOAsc>

С. Людкевич - "Чабарашки"

Світова прем'єра у залі Соснівської ДШМ!

Ст.Людкевич - "Чабарашки" для ф-но в чотири руки.

Виконує Dovghan&Zubko Piano Duo

Додаток. Ноти

Чабарашка № 25

М.Завадський

Allegro vivo

f *sf*

Con Ped.

Allegro vivo

f *sf* rit.

mf a tempo *mf* a tempo *mf* scherzando *mf* scherzando

mp a tempo *mp* a tempo *mp* scherzando *mp* scherzando

This image shows a page of musical notation for a piano piece, consisting of six systems of staves. Each system contains a grand staff with a treble clef on top and a bass clef on the bottom. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 3/4. The notation includes various musical elements such as slurs, ties, and dynamic markings. The first system has a *leggiere* marking. The second system also has a *leggiere* marking. The third system features a *f* marking in the first measure and a *leggiere* marking in the third measure. The fourth system has an *mf* marking in the first measure and a *leggiere* marking in the third measure. The fifth system has a *f* marking in the first measure. The sixth system has a *f* marking in the first measure. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the sixth system.

This image shows a page of musical notation for a piano piece, consisting of six systems of grand staff notation (treble and bass clefs joined by a brace). The music is written in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a 3/4 time signature. The notation includes various dynamics and articulations:

- System 1:** Dynamics *mp* and *leggiero*. The right hand features a steady eighth-note accompaniment, while the left hand has a similar pattern.
- System 2:** Dynamics *mp* and *leggiero* in the first half, and *f* in the second half. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand has a rhythmic accompaniment.
- System 3:** Dynamics *mp* in both hands. The right hand continues with chords and moving lines, while the left hand maintains a consistent accompaniment.
- System 4:** Dynamics *p* in both hands. The right hand has a more active melodic line with slurs, and the left hand has a steady accompaniment.
- System 5:** Dynamics *mp* in both hands. The right hand has a melodic line with slurs, and the left hand has a steady accompaniment.
- System 6:** Dynamics *p* in both hands. The right hand has a melodic line with slurs and accents, and the left hand has a steady accompaniment.

The notation includes various musical symbols such as slurs, accents, and dynamic markings. The piece concludes with a final chord in the right hand and a sustained note in the left hand.

This page of musical notation consists of six systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The dynamics and articulations are as follows:

- System 1:** Treble clef has chords and eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *f* (forte).
- System 2:** Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *mf* (mezzo-forte).
- System 3:** Treble clef has chords. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *marcato* (marked).
- System 4:** Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes.
- System 5:** Treble clef has chords. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *mp* (mezzo-piano).
- System 6:** Treble clef has eighth notes. Bass clef has eighth notes. Dynamics: *p* (piano).

First system of a musical score. It consists of two grand staves. The upper grand staff has a treble clef and a bass clef. The lower grand staff also has a treble clef and a bass clef. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat). The first measure of the upper grand staff has a dynamic marking of *mf*. The second measure of the lower grand staff has a dynamic marking of *f*. The third measure of the lower grand staff has a dynamic marking of *p*. The fourth measure of the lower grand staff has a dynamic marking of *f*. The fifth measure of the lower grand staff has a dynamic marking of *rit.*

Second system of a musical score. It consists of two grand staves. The upper grand staff has a treble clef and a bass clef. The lower grand staff also has a treble clef and a bass clef. The key signature has four flats. The first measure of the upper grand staff has a dynamic marking of *mf* and the tempo marking *a tempo*.

Third system of a musical score. It consists of two grand staves. The upper grand staff has a treble clef and a bass clef. The lower grand staff also has a treble clef and a bass clef. The key signature has four flats. The first measure of the upper grand staff has a dynamic marking of *mp* and the tempo marking *a tempo*.

Fourth system of a musical score. It consists of two grand staves. The upper grand staff has a treble clef and a bass clef. The lower grand staff also has a treble clef and a bass clef. The key signature has four flats. The first measure of the upper grand staff has a dynamic marking of *f*.

Fifth system of a musical score. It consists of two grand staves. The upper grand staff has a treble clef and a bass clef. The lower grand staff also has a treble clef and a bass clef. The key signature has four flats. The first measure of the upper grand staff has a dynamic marking of *f*.

Список використаних джерел

1. Василенко К. О. Український танець : підручник. Київ : ІПКП, 1997, с. 42.
2. Гуменюк А. Інструментальна музика. Київ : наукова думка, 1972.
3. Дремлюга М. Українська фортепіанна музика (Дожовтневий період). Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1958. 168 с.
4. Круліковська Т. Фортепіанна творчість Михайла Завадського в контексті розвитку української фортепіанної музики ХІХ ст.
5. Філоненко Л. Твори українських композиторів для двох фортепіано: навчальний посібник / Ред.-упор. Л.Філоненко. Дрогобич: Посвіт 2008. 63 с.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Дуда Світлана Леонідівна, Коцюрба Наталія Євгеніївна,
Шиманський Петро Йосипович

Михайло Завадський «Чабарашка №25»

для двох фортепіано

Методичні рекомендації для
самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти
освітнього компоненту «Спеціальний клас (Фортепіано)»

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Обсяг 1,16 ум. друк. арк., 1,04 обл.-вид. арк.
Наклад 50 пр. Зам. 83. Виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.